

ПЪРВИТЕ ДЕСЕТ

ТЕКСТ
НАТАЛИЯ ИВАНОВА

Ясно е, че първите десет години са важни за всеки, но са гори по-важни, когато възпитаваме и околните. Това си мислим, докато чествим юбилея на Фондация *Отворени изкуства*, която от 2004 (или от 2008 официално) променя средата в Пловдив и София със събития отвъд досегашния рег – от срещите в *artnewscafe* и изложбите в галерия *Сариев до Нощта на музеите и галериите*, фестивала *Отец Паисий*, лекциите *Въведение в съвременното изкуство* и (от 2016 насам) павилиона за култура *FLUCA*. През юни той паркира в градинката на *Кристал* пърформанси, изложби и дискусии с различни артисти, а днес сме тук, за да поговорим с водача на всички тези проекти – Веселина Сариева, която заедно с майка си Катрин създава пътица за по-лесен достъп до съвременното изкуство. Работата им от ден първи до сега се събира и в книгата *10 г. Отворени изкуства: ТУК НАВСЯКЪДЕ* (копие за ценители може да поискате лично през openarts.info), а сега слушаме Важното в резюме – от пламъка на революцията до свободата да останеш малък, но и независим.

НАСЛЕДСТВОТО

За първи път съм забелязвала разчупване на формата и излизане от статуквото с наблюденията върху работата на баща ми Веселин Сариев, който през 80-те и 90-те правеше визуална и експериментална поезия. Той беше и пионер в така наречената mail art, както и един от малкото работещи в тази посока на Балканите. В началото на демокрацията издаваше списание *СВЕП* (събиращо работи на артисти от цял свят по пощата, където се и разпространява в малък тираж – бел. рег.), което тогава беше изключително важно. 10 ноември за мен беше голяма случка и в нас кипеше грандиозен ентузиазъм. Даже наскоро ме попитаха за това и казах, че всички тогава бяхме сякаш на екстази – емоцията беше наистина велика. Моето семейство беше силно свързано с този процес, което е повлияло доста върху развитието ми – започнах да гледам по различен начин на нещата, които са се случили и на тези, които трябва да се случат, а това малко или много създаде у мен революционен дух.

НАЧАЛОТО

Около 2004 в Пловдив имаше някакви прояви на съвременно изкуство, имаше и куратори като Галина Лардева, дейността на сдружение *Art Today*, към което и аз се асоциирах, но липсваше публика. По това време бях доста млада, интересувах се от партита, от нова и хубава музика, но най-вече от идеята хората да обитават свободно градското пространство. Пътувах доста често до Берлин, което също ми повлия, особено посещавайки музеи и галерии за съвременно изкуство, и ми се искаше нещо подобно да се случи и в България. Пловдив беше град с голям потенциал, но някак застинал в 80-те и въобще не беше атрактивен за по-млади хора. Работата ми в началото беше бунт срещу този проблем – че няма аудитория, а и че приятелите ми не се интересуват

достатъчно от изкуство и култура. Първите ни инициативи тогава се случиха покрай галерия *Сариев*, но впоследствие тя се разви по-бавно, защото фокусът ни се измести към фондацията и по-иновативните ѝ проекти.

РАЗВИТИЕТО

Нощта на музеите и галериите през 2005 предизвика сериозен бум, дори само заради начина, по който се организира – ние например бяхме първото събитие, което имаше уебсайт. Похватите по отношение на културния мениджмънт въобще бяха различни, защото до този момент нямаше гидове на града, нито карти на културните пространства, а и все още преобладаваше разбирането, че културата е работа на правителствения сектор и всичко останало са някакви авангардни прояви. За частите обаче тези неща се демократизираха. Иначе публиката се развива поетапно. Далеч съм от мисълта, че *Нощта* създава аудитория за съвременно изкуство, но тя даде на хората достъп до формати, които иначе не биха посетили. Най-голямата промяна е в мястото на среща – ние казваме на хората „елате през нощта“ и те се чувстват поканени. Във всеки случай се движим паралелно с развитието на сцената: някои проекти сме реализирали, продължавали сме с тях напред, а други сме оставяли, защото са постигнали своя пик на развитие, каквито са случаите с фестивалите *Отец Паисий* и *Капана*. Вярвам, че трябва да се мине през по-масов формат, за да се стигне до по-префинено и задълбочено внимание върху нещата.

ДИСКУСИИТЕ

Когато започнахме да правим *Въведение в съвременното изкуство* в София през 2011 беше много трудно. Форматът беше бутиков и затворен, но нещата се развиваха и днес вече имаме доста последователи.

„С РАБОТАТА
СИ РАЗЧУПВАМ
СТЕРЕОТИПИ,
ЗА ДА ПОКАЖА,
ЧЕ НЕЩАТА
МОГАТ ДА
СТАВАТ И ПО
ДРУГ НАЧИН“

© Десислава Милева

Ако сега се огледате, ще забележите, че много хора правят образователни платформи, изложбите вече вървят задължително с зиг турове или лекции на художника, а това означава, че сме установили някакъв стандарт. Нашите проекти съществуват и понякога се забелязват след време. *Artnewscafe* бюлетинът например, който ежесечно представя новини за съвременно изкуство, съществува още от 2008, но хората сега започват да го свалят, защото явно има по-голям интерес. Знам, че да имаш културна фондация в България за много хора означава източник за генериране на лични доходи, но за мен не е – отдавна съм заявила, че давам труда си и с него показвам отношение към обществото. Нашите събития са с вход свободен, което също ни позволява по-спокойно да създаваме публика, а бавният растеж помага да сме независими, така че да възпитаваме култура и да заемаме по-радикални позиции, както се случи тази година (заради изказване на кмета Иван Тотев, Сариева отказа общинско финансиране за *Нощта на музеите и галериите* – бел. рег.).

ПЛОВДИВ – СОФИЯ

Не правя деление между двата града и не смятам, че работата ни е важна само на локално ниво. Реално погледнато, дистанцията от час и половина е нищо. Но, да, със сигурност са ареали с различна култура. В Пловдив е по-лесно да създаваме модели в лабораторна среда – добър пример е австрийският павилион за култура *FLUCA*, доста смел проект, който е по-лесно да се реализира там, защото средата е по-малка. В същото време в София досега няма случай едно събитие да активизира наистина целия град.

Може би защото се случват много различни неща и всеки развива и прави нещо за себе си, докато в Пловдив се опитваме да правим събития, които да развиват културния климат в цялост.

БЪДЕЩЕТО

Вярвам в себе си и в това, което мога да направя и според мен всичко е възможно, стига да създаваш среда за него. С работата си разчупвам стереотипи, за да покажа, че нещата могат да стават и по друг начин. Ето, че ние сме в Пловдив, а не в София, имаме малка галерия, която е световноизвестна, правим формати с музеи и галерии, които не са традиционни, и събираме организации и хора, които никога преди не са били на едно място. Ако кажа, че е лесно, ще излъжа. Трудно е, работим паралелно в три организации – *Отворени изкуства*, *Sariev Contemporary* и *artnewscafe*, и всеки месец излиза нещо с нашето име. Сега предстои да пуснем първата книга за съвременно българско изкуство, по която поканихме да работи Весела Ножарова, след като давахме лекции в рамките на Въведението. Това е първото пространно изследване с толкова визуален материал, което днес е цветна и прекрасна книга. Написана е на достъпен език, а се погрижихме да е и на достъпна цена – 35лв. Премиерата ѝ в София е на 11 юни в СГХГ, а на 17-и – в рамките на *Пловдив чете*. До края на 2018 пък ще бъде достъпен и първият архив на съвременно изкуство от 80-те до днес, който ще се казва *Open Art Files*. И още нещо – другата година продължаваме с *Нощта* в пълен блясък. ◀

Фондация *Отворени изкуства* е на openarts.info и [facebook.com/open.arts](https://www.facebook.com/open.arts)